

ט. בדבר שטובי העיר נוגעים בו, אין להם גדר של בי"ד הגדול בעירן.

תשובת נודע ביהודה [חר"מ מה"ק סי' כ].

י. אין לבי"ד לענוש שלא מדין תורה למגדר מילתא אלא במקום שודאי תקנתם תועיל.

מקור הדין שמותר לעבור על דיני תורה למיגדר מילתא לצורך שעה, נלמד מהגמ' [יבמות צ, ב]: "ת"ש אליו תשמעון אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצוות שבתורה, כגון אליהו בהר הכרמל, הכל לפי שעה שמע לו, שאני התם דכתיב אליו תשמעון, וליגמור מיניה, מיגדר מילתא שאני". היינו למיגדר מילתא מותר לעבור על ד"ת ולהלקות ולהוציא ממון שלא מן הדין, ובתוס' [שם] ביאר ר"י שסמכו על אליהו משום דאיתחזק בנביאות היו מוסמכים עליו במה שהיה מבטיחם בירידת אש, ושוחטים על הבטחתו קודשים בחוץ, שבזכותו ותפילתו תרד אש מהשמים, וכו'. והביאו הבאר אליהו [סק"א] והוכיח מדבריו שצריך שיהיה התיקון מבורר ומובטח שיבא ע"י מה שיעברו בזה לפי שעה על ד"ת.

יא. יש להסתפק אם שייך דין גואל הדם בזמנינו.

הקצות [סק"א] העלה ספק זה, שהרי עכ"פ צריך קבלת עדים, להודיע שבאמת גואל הדם הרג את הרוצח, והרי אנו הדיוטות ואיננו רשאים לקבל עדות נפשות, וא"כ לא שייך דין גואל הדם בימינו. או שנאמר שמ"מ לא גרע ממקום שהעדים על הרוצח מכחישים עצמם בבדיקות ואפ"ה רשות ביד גואל הדם להורגו כפי שלומד הכס"מ [רוצח ו, ה] מהורג שלא בכוונה, שאין לו דין מיתה ובכ"ז מותר לגואל הדם להורגו, וא"כ גם בזמנינו שייך דין גואל הדם, וצ"ע.

יב. יש אומרים שאין כח ביד בי"ד לאסור כ"א דבר שאינו מפורש בתורה לא לאיסור ולא להיתר, אך דבר המפורש בתורה להיתר, אין כח לחכמים לאסור.

וי"א שגם דבר המפורש בתורה להיתר יש כח ביד חכמים לאוסרו.

הט"ז [ד"ה ולא לעבור] כתב כדעה הראשונה, ולמד דין זה מהגמ' [סנהדרין מו, א] שנקטה בלשונה "ולא לעבור על ד"ת, אלא כדי לעשות סייג לתורה". שקשה מהי תיתי שיעברו על ד"ת? ולכן פירשו שהדבר שמפורש בפסוק להיתר, מקרי עובר על ד"ת אם אוסרו, ואסור.

אך הבאר אליהו בהסבר הגר"א [סק"ו] חלק עליו והוכיח שגם דבר המפורש בתורה להיתר. יש כח ביד חכמים לאוסרו.